

עין משפט
נר מצוה

בבא א מרי פ"א מה'ל שבת ה'ל טו סמג לאון סה:
בו ב מ"י שם ה'ל יא:
בו ג ד שם הלכה טו:
בבא ה שם הלכה טו נושע' א"ח ס"י שם ספיק ד ה':

בבא ז מ"י שם ה'ל יד:
ל ד שם הלכה יא:
ל א ח שם הלכה יג:
לב ט מ"י פ"ד מה'ל גירושין הלכה ב סמג פשין ד נושע' אה"ע סימן קכא ספיק ג:
לג י מ"י שם הלכה א נושע' שם ספיק ב:
לד ב מ"י פ"א מה'ל תפילין הלכה טו נושע' פ"ד מ"י רעו ספיק ב ועיין צ"ח:
לה ל מ"י פ"א מה'ל שבת הלכה ט:
לו ב מ"י פ"ט מה'ל שבת הלכה ט:
לז ב מ"י פ"א שם הלכה יב:
לח ס שם הלכה יג:

מוסף רש"י

סמא. וזנין גלשון קודש, אורחמנשי"י גלשי"ן (מגילה יח:). סקרתא. גבש אדום שקורין מניצ"י (גיטין יט:). חרזא דאושכפי. סס שגעיין זו מנעלים ששורים (מגילה יט:). במי טריא. מי גשמים, גלשון מורי, מי טריא מיס ששורים זו פרי שהא קעין עפליס, גלי"ש גלשי"ן (גיטין יט:). באבב. גירקא רשי"י גבלי, שגף השפסת גמים ומשחורים (שם). בשחור. פתחן (שם). ובשיחור. חרמא דאושכפי (שם).

הדרן עלך הבונה
ונתבאר לכתוביו יהודה. שהיה טועה וסבור שגזין לכתוב יהודה (גיטין ב:). וטעה ולא הטיל בו דלת. הרי השם כתוב אלא שהא שלש שמו' (שם). מעביר עליו קולמוס. לשמו (שם נד:).

מוסף תוספות

א. כי לא נתכוון לאלו. ריטב"א. ב. אלא שעבשור היה מתכוין לכתוב האחת ולכלול יהודה (גיטין ב:). שתי אותיות ידועות, אלא. כ. רי"א ד"ה מלמא. ג. [וכן] 'קנקנתום', חרזא דאושכפי, פ' בקינורס ארדמנ"ט. מוס' גיטין יט. קנקנתום. ד. [ו]לפירשו, שישור אחד הוא. ריטב"א. [וכן] קנקנתום. קני קנקנתום ונתני ר' חייא שישור, ודאי מילתא אחתיה היא. ריטב"א.

רבינו חננאל

כתב אות אחת סמוך לכתב. כגון שהיה כתוב גזין וכתב תחתיו חזית, אף על פי כי נמצא נח ונהיה שם כתוב פטור הוא, ודלא כר' אליעזר דאמר האורג חוט אחד על הארג חייב אבל אם היתה מזוזה חסרה אות [אחת] או ספר היה חסר אות [אחת] והשלימו, אע"פ שלא כתב אלא אות אחת [סמוך לכתב] חייב ואפילו לרבנן, דקיי"ל להשלים שאני מי טריא.

קד:

נתכווין לכתוב ח' וכתב שני ויזינין. וא"ת מאי איריא נתכווין לכתוב ח' דלא נעשית מחשבתו אפילו נתכווין לכתוב ז' אחד וכתב שני ויזינין פטור

כמו נתכווין לזרוק צ' וזרק ד' (לעיל דף עג.) וכן קשה לצרייחא דמייתי בגמרא נתכווין לכתוב אות אחת ועלו

בזיו שמים חייב אמאי חייב מ"ש

מנתכווין לזרוק שמים וזרק ד' וי"ל דמיירי כגון שהיה צריך לכתוב שמי אותיות חזיה שמי אותיות שיהיו^ב והשתא נתכווין לדבר איסור וגם נעשית מחשבתו ואפילו הכי פטור כדמפרש בגמ' משום דנע"י זיוני וא"ת מאי איריא נתכווין לכתוב ח"ת אפי' נתכווין לכתוב שני ויזינין וכתב גלא וזין פטור וי"ל דנקט נתכווין לכתוב ח' לרבותא דדוקא כתב שני ויזינין דנע"י וזין פטור אבל כתב שמי אותיות אחרות דלא נע"י וזין חייב ואש"נ דהשתא מיהא לאחת הוא דמתכוין:
שיחור. פירש רש"י אידרמנ"ט^ג ואין נראה דאמאי הוה

קרי ליה רבי חייא גל"א ולא נקט ליה גלשון (ט' ממנ"י: **בן סטרא.** "אור"ת ^ט דהא בן סטרא דלמרינן הכא דהוה צימ"י פסוק בן יהודה דהוה צימ"י רבי עקיבא דלמנוח כפרק בתרא דברכות (דף סא: ^ט):

אמר רב חסדא דלא בר' יהודה. וא"ת רב אחא צבדי יעקב

דקאמר אהיהא דקאמר רב חסדא צפ' שני דגיטין (דף כ:.) גט שכתבו שלא לשמה והעביר עליו קולמוס לשמה באלו למחלוקת ר' יהודה ורבנן דמניא נתכוין לכתוב כו' ודחי רבי אחא צר יעקב דלמא לא היה ע"כ לא קאמרי (ט' התם גבי תורה אלא משום זה אלי ואנוהו אבל גבי גט מודו א"כ ממנ"י דהכא כמאן אמאי וי"ל דדוקא בגט שהיה כתוב שלא לשמה הוי כתב עליון כתב לכולי עלמא שהאחרון

מתקן יותר מן הראשון שעושהו לשמה אבל כשאין כתב העליון מתקן כלום לכ"ע לא הוי כתב ובהכי מיירי ממנ"י ואמתא ככ"ע ורב חסדא דקאמר הכא דמתנ"י אחיא דלא כר"י לטעמיה דקאמר התם גבי גט באלו למחלוקת ר"י ורבנן ומשמע ליה דמתנ"י דהכא בכל ענין איירי אפי' כשמתקן ככתב האחרון אבל לרב אחא צר יעקב ע"כ ממנ"י לא איירי בכל ענין דבגט לא מני איירי **התם** מחוסר מעשה. כפרק כל המנחות באלו מזה (מנחות דף מ.) צהניח צצר על גבי גמלים ונללה צו כגירוגרת צשני מקומות איכא מאן דמחייב ואיכא מאן דפטרי מאן דמחייב סבר דלא דמי לכתב על שני כותלי הבית שאין מוסיף שם חסרון קריצה כמו כאן: והסתמא

ששת הכא במאי עסקינן כגון שנמטלו לגגו של ח"ת ועשאו שני ויזינין רבא אמר כגון ^ט שנמטלו לתגו של דל"ת ועשאו רי"ש תנא נתכווין לכתוב אות אחת ועלו

והספר לכך צריך: רבא אמר כגון שנעטלו לסגא דדלי"ס. דלא הוי אלא הגהת אות אחת ובדצר מועט חייב הוציא וזהו מיקון הספר ^ט דאסור לאדם לשהות ספר שאינו מוגה משום אל תשכן צהלהיך עולה (ויזו יב) והוה ליה ככתב אות אחת והשלימה לספר דאמרן לעיל דחייב ואפי' לרבנן:

הבונה פרק שנים עשר שבת

מתנ"י על שני כוסלי וזיז. אחת במזרח ואחת בצפון סמוכות זו לזו במקצוע: על שני לוחי פנקס. פנקס של חנוונים כעין אותן של סוחרים^ט שיש להם לוחים הרבה חקוקין וטוחין בשעוה: **על שני לוחי פנקס.** רבותא אשמועינן דאש"ג דלאו אלוה אחד הם אס נהגין

ונקריין זה עם זה שכתובין על שני שפתי הלווחין סמוכים זה לזה חייב: **הנוסח על צשרו. בדיו: המסרט.** במכתב או בסיד^ט: **צמשקין.** כמו מי תומים שמשחממין^ט אף צמי פירוס. כל פירות: צאצק דריס. צטיט. לשון אחר צאצק דריסם בצאצבו שרט כמו אותיות צעפר נגוז: **צאצק הסופרים.** עפרורית של קסת הסופר: **לאחר ידו.** צגג ידו שאלחו הקולמוס בצאצבעויו והפך ידו וכתב: **מרפיקו (א).** אציני ידיו: **כסב אוס אחת סמוך לכסב.** אלל אות הכתובה זיוג אות להשלימה לשמים: **כסב ע"ג הכסב.** העביר הקולמוס על אותיות הכתובים כצר ומדסס: **נפכוין לכתוב ח"ס.** ודילג הקולמוס ולא נראה הגג של ח"י"ת אלא שני הרגלים ונראה כשני ויזינין: **על שני כוסלי הבית.** שאינו במקצוע: **על שני דפי פנקס.** שעשוי עמודים כמגילה וכתב אות צעמוד זה ואות צוה ואינו יכול לקרצן אלא אם כן יחמוד הפסק צשיניהם וה"ה לכותלי הבית רחוקין זה מזה. ותנא דרישא שני כותלי הבית דסתמא אין נהגין זה עם זה וסדר תנא שני דפי פנקס וה"ה לכותלי הבית ולא זו אף זו קמני: **כסב אוס אחת על שם נועריקון.** שעשה סימן נקודה עליה לומר שלהבין צה חיצה שלימה כתבה: **גב' סמא.** אורפמיני"ט: **סקרפא.** אינמינ"א צבש אדום שזובעין צה תריסין: **קומא.** גומ"א שרק אלין: **חרפא דאושכפי.** ארמיני"ט: **כסבו.** לגט: **צמי טריא.** י"א מין פרי וי"א מי גשמים: **אפלא.** מי עפליס גלי"ש: **צאצר.** צעופרת ומשחיר כשהוא משפץ ששקע עופרת על האשך: **צשחור.** פיסח: **שיחור.** אדרמיני"ט: **הוציא כשפים.** שלא היה יכול להוציאן כמוצים שהיו מחרטומין צודקין כל היוצאים שלא יוצאו כשפים ללנדס לבני מדינה אחרת: **שוטפ היה.** טעות היה צו לעשות מה שאין דרך בני אדם עושים וחסר נפשו על הדצר"ט: **א' עול האריג.** מוט א' ארג על קצת אריג: **וטעה ולא הטיל צו דלס.** וגמלא שם נכתב צמקומו אבל לא צכוונה: **מעביר עליו קולמוס.** לכוונה שם על כל אותיותיו כאליו הוא כותבו: **והשלימה לספר.** אות אחרונה של אחת מכ"ד ספרים: **מחוסר מעשה דקריצה.** אינו מקרצין אלא על ידי קליצה המפסיק ציניהן. וכי קאמר רב אמי כגון כתב אחת על שפת לוח זו צצבריה ואחת על שפת לוח זו צצפורי ואמה יכול לקרצן שלא צמעשה אלא קריצה בעלמא: **ועשאו שני ויזינין.**

והסלימה לסגא דדלי"ס. דלא הוי אלא הגהת אות אחת ובדצר מועט חייב הוציא וזהו מיקון הספר ^ט דאסור לאדם לשהות ספר שאינו מוגה משום אל תשכן צהלהיך עולה (ויזו יב) והוה ליה ככתב אות אחת והשלימה לספר דאמרן לעיל דחייב ואפי' לרבנן: **והסלימה לספר דאמרן לעיל דחייב ואפי' לרבנן:** ועלו

קריבה. כלומר אין שם חסר דבר במלאכה אלא אילו האריך המ"ם עד שיקרענו לשי"ן הרי נתברר הדבר, אע"פ שגם עתה המכונן זה האות כנגד זה האות קורא השם הנכתב מחוסר קריבה הוא. ואקשינן והתנן על ב' דפי פניקס ואין נהגין זה עם זה פטור. ופריקין התם לבני הפניקס מחוסר מעשה קריבה, כלומר צריך מעשה לקרב דפי הפניקס שהוא מעשה אחר ודלתי מעשה התכובה, ואם לא קריבה ולא כלום הוא, שאין שם ב' אותות. ואם תאמר גם זה צריך להאריך האות האחת ולקרבה לחברתה לחיותן וקראות יחדיו. לא דמי הא להא, דהתם כבר האות כתובה היא, מאי אמרת היא קטנה ורוצה לעשות גדולה, בין קטנה לגדולה לא איכפת לן. לפיכך כתיבת [וזיא] חזיבי. תנא הגיה אות אחת חייב. ואקשינן השתא כתב אות אחת פטור, המגיה חייב. ופריק רבא כגון שהיה ספר שהיה חסר לר"ש ובא להגיהו שנטלו לתגיה של דל"ת ועשאו רי"ש והשלימו לספר, דקיי"ל כתב אות אחת להשלים דברי הכל חייב. וי"א כיון שנטלו לתגו של דל"ת מחוק וכתבו רי"ש. ודברי אביי פשוטין הן. תנא נתכווין לכתוב אות אחת ועלו

מסורת הש"ס

א) ור' יהושע פוסר,
ב) מגילה יח: גיטין יט,
ג) ג"ז שם צנטיק,
ד) [ומסכת פ"יבן,] ס) חולין מט: דה ל: א) בן סטרא בן פנדרה הוא אמר רב חסדא בעל סטרא בעל מדרסא בעל פסוק בן יהודה הוא אמר סטרא אלו מרים מגדלא שאל היא כדלמרי כסומבדיחא סטת דא מצעלה. [תפירות הש"ס,] ו) [נתקן קה. ושי"ן,] ח) גיטין כ: מד: [ומסכת פ"ה הלכה ג,] ט) כז"י רבה וז"ה מחדשי הר"ן לקמן קה,
י) [וכיתות יט:י: א] [נפ' מוס' מנחות כט: ד"ה דחטוריה,] ז) כז"א: גלחוס,
ט) צמ"א: כסורא,
א) בעל סטרא בעל מדרסא ומקרא על שם בעל אמו אע"פ שהוא היה ממזר. [תפירות הש"ס,] ב) [מכיות יט:י: א] [נפ' מוס' גיטין יט. ד"ה קולמוס,] ט) דלון זה ידו הטעיר. דפ"ה,
ג) יסו היה צימ"י יהושע בן פנדיה דמנוחם צפ"י מרלא דטותה (דף מו.) ולא כ"י יהושע בן פנדיה שהיה לשו' הטעיר כשמי ידיו ור' יהושע היה קריס טובא ל"י עקיבא: אמו מרים מגדלא שאל היא. והא דקאמר בעיקר דמגניה (דף ד:.) רב ציבי הוה שכיח צ"י מלך המוט וכו' אמר ל"י גלחוסיה וזל אימי ל מרים מגדלא שאל ששקע שהיתה צימ"י רב ציבי מרים מגדלא שאל אחרת היתה א' נמי מלך המוט היה מספר לרב ציבי ששקע שאירע כצר מומן גדול. דפ"ה.

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה מרפיקו. יצ"ב צ"ח צרי"ם מנעלי דף צ"א ומנ"ש תמוס':
ב) תוס' ד"ה אמר רב חסדא וט' פ"ד א' קאמרי רבנן התם:

גליון הש"ס

גב' א"ר אמי כתב את אחת בטבריא. עיין לעיל דף פ ע"צ מוס' ד"ה צעלס אחר: תוס' ד"ה בן סטרא ע"י כסיד"ד קמב ע"ד. ועיין מוס' מגילת דף ד' ע"צ ד"ה הוה שכיח:

לעיו רש"י

אורפמיני"ט. צבע צחוב (עשוי מורנין גפרי). אינמינ"א [מניצ"א]. מינורס, עופרת אדומה. גומ"א. שרף (שם אילן). אינמינ"ט [אורדימני"ט]. סולפט מתכת, ויטריוול. גלי"ש. עפץ בלוט. אורדימני"ט. סולפט מתכת, ויטריוול.

רבינו חננאל (המשך)

או סיקרא חייב דיו חייב, ר' יצחק אמר חייב שמים, אחת משום כתוב ואחת משום מוחק. א"ר אמי כתב את אחת בטבריא ואות אחת בצפורי חייב, כתיבה היא ולא שמוחסרת קריבה. וזה ששמענו פירוש זה כגון שכתב בקרקע בטבריא שי"ן ובקרקע כנגדו בצפורי [מ"ם] חייב, מ"ט כתיבה [וזיא] שהרי כתב ב' אותות והן שם אלא שמוחסרת

קריבה. כלומר אין שם חסר דבר במלאכה אלא אילו האריך המ"ם עד שיקרענו לשי"ן הרי נתברר הדבר, אע"פ שגם עתה המכונן זה האות כנגד זה האות קורא השם הנכתב מחוסר קריבה הוא. ואקשינן והתנן על ב' דפי פניקס ואין נהגין זה עם זה פטור. ופריקין התם לבני הפניקס מחוסר מעשה קריבה, כלומר צריך מעשה לקרב דפי הפניקס שהוא מעשה אחר ודלתי מעשה התכובה, ואם לא קריבה ולא כלום הוא, שאין שם ב' אותות. ואם תאמר גם זה צריך להאריך האות האחת ולקרבה לחברתה לחיותן וקראות יחדיו. לא דמי הא להא, דהתם כבר האות כתובה היא, מאי אמרת היא קטנה ורוצה לעשות גדולה, בין קטנה לגדולה לא איכפת לן. לפיכך כתיבת [וזיא] חזיבי. תנא הגיה אות אחת חייב. ואקשינן השתא כתב אות אחת פטור, המגיה חייב. ופריק רבא כגון שהיה ספר שהיה חסר לר"ש ובא להגיהו שנטלו לתגיה של דל"ת ועשאו רי"ש והשלימו לספר, דקיי"ל כתב אות אחת להשלים דברי הכל חייב. וי"א כיון שנטלו לתגו של דל"ת מחוק וכתבו רי"ש. ודברי אביי פשוטין הן. תנא נתכווין לכתוב אות אחת ועלו

מן דגרסינן בפרק הראשון כל השרפין יפין לדיו ושרף קטף מן המוכחר, אבר, (ונופרת. שיחור, כלי ברזל שמשרפו, שחור בלשון ישמעאל אל סבאס ואל סודאי. מעשה דבן סטרא שהוציא כשפים מצפורים בשויה על בשרו, אמרו לו שוטה הוא ואין מביאין ראיה מן השוטים, אמו מרים מגדלא נשיא בעל פנדרא. כתב ע"ב כתב פטור. אוקמה רב חסדא דלא כר' יהודה, דאי ר' יהודה לא כתיבה מעליא היא דאמר מעביר עליו קולמוס ומקדשו. וישראלני תני עדים שאין יודעין לחתום, אמר ריש לקיש רושם להם בסיקרא והן חותמין בדיו, או רושם להם בדיו וחותמין בסיקרא. אי"ל ר' יוחנן וכי מפני שאנו עוסקין בהילכות שבת תתיר אשת איש, אלא מקרע לחן נייר חלק ומרחיב לחן הקרע. אי"ר חייא בן אבא אילין בני מדינחא ערימין טגין כרבעי רמי כתבין לחבריה כתיב ליה במי מליין ומשדר לחבריה, והוה שפיק עליה דאין שוין בו עפץ וקליט מקום הכתב, עשה כן בשבת מהו. ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרווייהו דיו ע"ג סיקרא